

Спеціалізованій вченій раді ДФ 26.055.065
Державного торговельно-економічного
університету
02000, м. Київ, вул. Кіото, 19

РЕЦЕНЗІЯ

**на дисертаційну роботу Макарчука Івана Віталійовича
на тему «Управління ризиками ІТ-проектів на підприємстві»,
подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 073 «Менеджмент»
кандидата економічних наук, доцента Ганечко Ірини Григорівни**

Актуальність теми.

Актуальність теми дослідження визначається необхідністю переосмислення підходів до управління ризиками ІТ-проектів та впровадження превентивних заходів для запобігання ризиків й підвищення ефективності процесу їх управління у сфері інформаційних технологій. В сучасних умовах ведення бізнесу сфера ІТ є одним з головних драйверів світової економіки та економіки України зокрема, де темпи росту інформаційних технологій перевищують середньосвітові.

Відсутність методології та відповідного інструментарію для ідентифікації, аналізу й оцінки ризиків, врахування ризик-апетиту в управлінні проектами обмежують можливості об'єктивного обґрунтування оптимальних заходів реагування на ризики з боку підприємств, які працюють в сфері інформаційних технологій. Відтак, важливим є розроблення пропозицій, які допоможуть компаніям вдосконалити процес управління ризиками ІТ-проектів.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційну роботу виконано відповідно до плану науково-дослідних робіт Державного торговельно-економічного університету, результати досліджень наведено у темах: «Податкове навантаження на суб'єктів малого підприємництва» (державний реєстраційний номер 0119U100952, I квартал 2019 року – IV квартал 2022 року), а саме здійснено класифікацію ризиків ІТ-проектів, визначено теоретико-методичні засади організації процесу ризик-менеджменту при реалізації ІТ-проекту; «Управління брендом роботодавця

та розвитком бізнесу в умовах ризиків та індустріалізації 4.0» (державний реєстраційний номер 0122U200977, I квартал 2022 року – IV квартал 2026 року), а саме розглянуто теоретико-методичні інструменти встановлення ризик-апетиту, побудови 19 процесної карти ризиків і обґрунтування заходів щодо оброблення ризиків ІТ-проєктів.

Ступінь обґрунтованості основних положень і висновків, сформульованих у дисертації.

Наукові положення, висновки і пропозиції, сформульовані в дисертації, достатньо обґрунтовані, конкретні, базуються на використанні методів і підходів, які забезпечили умови реалізації концепції дослідження, підкріплені положеннями міжнародних та національних нормативних документів у сфері стандартизації підходів до управління ризиками, статистичною інформацією щодо діяльності суб'єктів ринку інформаційних технологій в Україні.

У процесі дослідження автором використано великий обсяг статистичних матеріалів, узагальнено і систематизовано значну кількість наукових робіт вітчизняних та зарубіжних учених за темою дисертації. Виконано всі поставлені завдання та досягнуто мету дослідження, яка полягає в комплексному, науковому та практичному вирішенні проблеми управління ризиками ІТ-проєктів підприємства, що працює в сфері інформаційних технологій.

Достовірність та наукова новизна основних наукових положень, висновків, проведених наукових досліджень та одержаних результатів.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у поглибленні теоретико-методичних засад та наданні практичних рекомендацій з впровадження і розвитку системи управління ризиками ІТ-проєктів. Удосконалено підхід до формалізації ризик-орієнтованого управління підприємства за двома вимірами: «методики та контроль» і «рівень залучення персоналу», результатом використання даної моделі є визначення чотирьох типів ризик-орієнтованого управління проєктом: спонтанність, гуманізм, методичність, конкуренція. Удосконалено методичний інструментарій

врахування ризик-апетиту під час прийняття рішень, спрямованих на досягнення цільових показників ІТ-проєкту за допомогою комбінованого критерію, який розглядається як комбінація критеріїв Байєса та мінімального значення дисперсії; інтегровану систему управління ризиками ІТ-проєкту з урахуванням ризик-апетиту, яка включає визначення цілей проєкту, схильності до ризику, комунікацію рівня схильності до ризику в команді і узгодження його із зацікавленими сторонами, впровадження ризик-апетиту в загальні процеси управління проєктом, моніторинг ризик-апетиту в процесі виконання проєкту; науково-методичні засади процесного підходу до формування програми управління ризиками проєкту, в основу якого покладено шість етапів: ідентифікація ризиків; аналіз ризиків; оброблення ризиків; моніторинг ризиків; опис ризику; бюджетування ризиків.

Подальшого розвитку набули питання, що стосуються категорійно-понятійного апарату управління ризиками ІТ-проєктів в частині окреслення основних підходів до визначення сутності понять «ризик-проєкту», «ризик ІТ-проєкту», «ємність ризику», «ризик-апетит», «толерантність до ризику», «ризик-орієнтоване управління проєкту»; системної класифікації ризиків ІТ-проєкту шляхом виокремлення восьми груп ризиків, а також методичні підходи до побудови процесної карти управління ризиками ІТ-проєктів, в основу використання якої покладено позиціонування ризиків на матриці відповідно до їх значущості для проєкту і ймовірності реалізації і врахування функції корисності.

Основні наукові положення та висновки відображені в опублікованих автором 14 наукових працях: 1 стаття у виданні, що індексується у міжнародній наукометричній базі даних Scopus, 1 розділ в колективній монографії, 6 статей в наукових фахових виданнях України, 6 тез доповідей на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях.

У дисертації та наукових публікаціях за авторством Макарчука І.В. порушень академічної доброчесності не виявлено.

Практичне значення одержаних результатів.

Одержані в дисертаційній роботі результати впроваджені в практичну діяльність Іноземного підприємства «Амадеус Україна» (довідка №330 від 30.11.2023), що є регіональним структурним підрозділом міжнародної компанії Amadeus IT Group, АСОЦІАЦІЇ «РЕТЕЙЛЕРІВ УКРАЇНИ» (довідка № 266 від 29.11.2023), ТОВ «ІН- 6 СТАР» (довідка №2911-01 від 29.11.2023), ТОВ «ІНТЕЛЛІАС КОНСАЛТИНГ» (довідка № 28/11 від 28.11.2023). Окремі положення дисертаційної роботи використано у навчальному процесі Державного торговельно-економічного університету при викладанні дисциплін «Ризик-менеджмент» та «Управління проєктами» (довідка №2233/22 від 11.12.2023).

Структура дисертаційної роботи.

У першому розділі «Теоретико-методичні аспекти управління ризиками ІТ-проєктів та методи їх оцінки» (с. 26-75) досліджено сутність проєктних ризиків та методи їх ідентифікації; особливості управління ризиками в різних моделях життєвого циклу ІТ-проєкту та систему забезпечення якості управління ризиками ІТ-проєктів. Внесено пропозиції щодо класифікації основних груп ризиків проєктів з розробки програмного забезпечення, проведено критичний аналіз моделей управління ризиками, узагальнено погляди на управління ризиками відповідно до різних моделей життєвого циклу проєкту та обґрунтовано відмінності між управлінням ризиками і управлінням якістю проєкту.

Другий розділ дисертації «Дослідження трендів розвитку сфери інформаційних технологій» (с. 76-146) присвячено питанням сучасних тенденцій та стану розвитку сфери інформаційних технологій в Україні, визначенню атрибутів та типізації ризик орієнтованого управління ІТ-проєктів, дослідженню підходів до встановлення ризик-апетиту.

У третьому розділі «Удосконалення процесу управління ризиками ІТ-проєктів на підприємстві» автор досліджує питання побудови процесної карти управління ризиками ІТ-проєктів на підприємстві, особливості

формування системи інтегрованого управління ризик-апетитом при реалізації ІТ-проєкту та розроблення програми управління ризиками ІТ-проєктів.

Окремі дискусійні питання та зауваження.

Враховуючи позитивні сторони дисертаційного дослідження, слід звернути увагу на такі дискусійні положення та зауваження:

1. В рамках дослідження розглядається ІТ-проєкт, ідентифікація та оцінка ризиків якого здійснюється експертним методом. Використання якісних методів оцінки ризиків доцільне для виявлення (ідентифікації) ризиків, проте результати визначення рівня ризику за цим методом є доволі суб'єктивними та можуть змінюватися при зміні експертів.

2. В дисертаційній роботі на етапі ідентифікації ризиків, який є ключовою частиною програми управління ризиками проєкту, запропоновано використання різних методів оцінки ризиків ІТ-проєкту, в тому числі, матричні: SWOT, PEST-аналіз (с. 195). Проте доцільно враховувати також вплив правових змін (Legal), екологічні фактори (Environmental), а також можливості імплементації ESG-стратегії (екологічний, соціальний, управлінський індекс) для досягнення цілей сталого розвитку компанії.

3. Характеризуючи методи кількісної оцінки ризику проєкту з вимірними фінансовими наслідками (с. 200) автором у дисертаційному дослідженні зазначається, що аналіз чутливості передбачає «...визначення, які ризики мають найбільший вплив на цілі проєкту», тоді як за даним методом визначають фактори, що впливають на результати проєкту в більшій або меншій мірі.

Зазначені зауваження можуть бути предметом наукової дискусії та не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи.

Загальний висновок.

Дисертаційна робота Макарчука Івана Віталійовича на тему «Управління ризиками ІТ-проєктів на підприємстві» є завершеним самостійним науковим дослідженням, яке виконане на актуальну тему, містить наукову новизну, практичну цінність. Дисертаційна робота відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та

скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року №44, а її автор, Макарчук Іван Віталійович, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії зі спеціальності 073 - «Менеджмент».

Рецензент:

Доцент кафедри економіки та фінансів підприємства
Державного торговельно-економічного університету,
кандидат економічних наук,
доцент

Ірина ГАНЕЧКО